

รายละเอียดของรายวิชา (มคอ.๓)
รายวิชา ๐๐๐ ๒๖๐ การปกครองคณะสงฆ์ไทย

ชื่อสถาบันอุดมศึกษา	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขต/คณะ/ภาควิชา	คณะพุทธศาสตร์ คณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

หมวดที่ ๑ ข้อมูลโดยทั่วไป

๑. รหัสและชื่อรายวิชา ๐๐๐ ๒๖๐ การปกครองคณะสงฆ์ไทย (Thai Sangha Administration)
๒. จำนวนหน่วยกิต ๒ หน่วยกิต (๒-๐-๔)
๓. หลักสูตรและประเภทของรายวิชา พุทธศาสตรบัณฑิต วิชาแกนพระพุทธศาสนา
๔. อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาและอาจารย์ผู้สอน พระมหาสุวัฒน์ สุวฑฺฒโน
๕. ภาคการศึกษา / ชั้นปีที่เรียน ภาคการศึกษาที่ ๑ / ชั้นปีที่ ๒
๖. รายวิชาที่ต้องเรียนมาก่อน (Pre-requisite) (ถ้ามี) ไม่มี
๗. รายวิชาที่ต้องเรียนพร้อมกัน (Co-requisites) (ถ้ามี) ไม่มี
๘. สถานที่เรียน ห้องเรียนวัดไชยชุมพลชนะสงคราม จ.กาญจนบุรี
๙. วันที่จัดทำหรือปรับปรุงรายละเอียดของรายวิชาครั้งล่าสุด ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๑

หมวดที่ ๒ จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์

<p>๑. จุดมุ่งหมายของรายวิชา</p> <ul style="list-style-type: none"> - เพื่อให้นิสิตมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารและการปกครองคณะสงฆ์ในยุคต่างๆ - เพื่อให้นิสิตสามารถอธิบายการนำการปกครองและการบริหารคณะสงฆ์ไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันไปใช้กับการบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ - เพื่อให้นิสิตสามารถวิเคราะห์พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ที่เกี่ยวข้องไปใช้ในการบริหารได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการแก้ไขปัญหาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ - เพื่อส่งเสริมและเผยแผ่การจัดองค์กร และการพัฒนาบุคลากรในสถาบันสงฆ์ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพที่พึงประสงค์ - เพื่อให้นิสิตสามารถนำหลักคุณธรรมและจริยธรรมประยุกต์หลักการปกครอง การบริหารจัดการ องค์กร คณะสงฆ์ไปปลูกฝังสู่ความเป็นนักปกครองที่ดีได้
<p>๒. วัตถุประสงค์ในการพัฒนา/ปรับปรุงรายวิชา</p> <p>เพื่อให้นิสิตมีความรู้พื้นฐาน เป็นการเตรียมความพร้อมด้านปัญญาในการนำความรู้ ความเข้าใจ ในด้านการปกครองและการบริหารคณะสงฆ์ไทยไปประยุกต์ใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม เพื่อเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ในวิชาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ควรมีการเปลี่ยนแปลงตัวอย่างอ้างอิง ให้สอดคล้องกับแนวโน้มด้านการปกครองและการบริหารที่ได้มีความก้าวหน้าและเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย</p>

หมวดที่ ๓ ลักษณะและการดำเนินการ

<p>๑. คำอธิบายรายวิชา</p> <p>ศึกษาพัฒนาการของระบบการปกครองคณะสงฆ์ไทย ตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบันศึกษาและวิเคราะห์เนื้อหาพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ฉบับต่างๆ กฎ ระเบียบ คำสั่งและประกาศที่สำคัญของคณะสงฆ์ การประยุกต์การปกครองและการบริหารในปัจจุบันสำหรับคณะสงฆ์ไทย</p>											
<p>๒. จำนวนชั่วโมงที่ใช้ต่อภาคการศึกษา</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>บรรยาย</th> <th>สอนเสริม</th> <th>การฝึกปฏิบัติ/งานภาคสนาม/การฝึกงาน</th> <th>การศึกษาด้วยตนเอง</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>บรรยาย ๓๒ ชั่วโมงต่อภาคการศึกษา</td> <td>สอนเสริมตามความต้องการของนิสิตเฉพาะราย</td> <td>ไม่มีการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม</td> <td>การศึกษาด้วยตนเอง ๔ ชั่วโมงต่อสัปดาห์</td> </tr> </tbody> </table>				บรรยาย	สอนเสริม	การฝึกปฏิบัติ/งานภาคสนาม/การฝึกงาน	การศึกษาด้วยตนเอง	บรรยาย ๓๒ ชั่วโมงต่อภาคการศึกษา	สอนเสริมตามความต้องการของนิสิตเฉพาะราย	ไม่มีการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม	การศึกษาด้วยตนเอง ๔ ชั่วโมงต่อสัปดาห์
บรรยาย	สอนเสริม	การฝึกปฏิบัติ/งานภาคสนาม/การฝึกงาน	การศึกษาด้วยตนเอง								
บรรยาย ๓๒ ชั่วโมงต่อภาคการศึกษา	สอนเสริมตามความต้องการของนิสิตเฉพาะราย	ไม่มีการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม	การศึกษาด้วยตนเอง ๔ ชั่วโมงต่อสัปดาห์								
<p>๓. จำนวนชั่วโมงต่อสัปดาห์ที่อาจารย์ให้คำปรึกษาและแนะนำทางวิชาการแก่นิสิตเป็นรายบุคคล</p> <ul style="list-style-type: none"> - อาจารย์ประจำรายวิชา ประกาศเวลาให้คำปรึกษาผ่านเว็บไซต์คณะ - อาจารย์จัดเวลาให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล หรือ รายกลุ่มตามความต้องการ ๑ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ (เฉพาะรายที่ต้องการ) 											

หมวดที่ ๔ การพัฒนาการเรียนรู้ของนิสิต

<p>๑.คุณธรรม จริยธรรม</p> <p>๑.๑ คุณธรรม จริยธรรมที่ต้องพัฒนา</p> <p>พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรมเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างราบรื่น และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยผู้สอนต้องพยายามสอดแทรกเรื่องที่เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้บัณฑิตสามารถพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมไปพร้อมกับการศึกษาการปกครองและการบริหารคณะสงฆ์ไทย โดยมีคุณธรรมจริยธรรมตามคุณสมบัติหลักสูตร ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none">(๑) ตระหนักในคุณค่าและคุณธรรม จริยธรรม เสียสละ และซื่อสัตย์สุจริต(๒) มีวินัย ตรงต่อเวลา และความรับผิดชอบต่อตนเอง วิชาชีพและสังคม(๓) มีภาวะความเป็นผู้นำและผู้ตาม สามารถทำงานเป็นทีมและสามารถแก้ไขข้อขัดแย้งและลำดับความสำคัญ(๔) เคารพสิทธิและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รวมทั้งเคารพในคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์(๕) เคารพกฎระเบียบและข้อบังคับต่างๆ ขององค์กรและสังคม
<p>๑.๒ วิธีการสอน</p> <ul style="list-style-type: none">- บรรยายพร้อมยกตัวอย่างกรณีศึกษาเกี่ยวกับประเด็นทางจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับการปกครองและการบริหารคณะสงฆ์ไทย- อภิปรายกลุ่ม- กำหนดให้บัณฑิตหาตัวอย่างที่เกี่ยวข้อง- บทบาทสมมติ
<p>๑.๓ วิธีการประเมินผล</p> <ul style="list-style-type: none">- พฤติกรรมการเข้าเรียน และส่งงานที่ได้รับมอบหมายตามขอบเขตที่ให้และตรงเวลา- มีการอ้างอิงเอกสารที่ได้นำมาทำรายงาน อย่างถูกต้องและเหมาะสม- ประเมินผลการวิเคราะห์กรณีศึกษา- ประเมินผลการนำเสนอรายงานที่มอบหมาย
<p>๒.ความรู้</p> <p>๒.๑ ความรู้ที่ต้องได้รับ</p> <p>ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและขอบข่ายของการปกครองและการบริหารคณะสงฆ์ไทย บทบาทด้านการปกครองคณะสงฆ์ของพระพุทธเจ้า วิเคราะห์การปกครองคณะสงฆ์ไทยเกี่ยวกับหลักการและวิธีการปกครอง คุณธรรมและจริยธรรมของนักบริหาร การประยุกต์การปกครองคณะสงฆ์ไทย</p>

<p>๒.๒ วิธีการสอน</p> <p>บรรยาย อภิปราย การทำงานกลุ่ม การนำเสนอรายงาน การวิเคราะห์กรณีศึกษา และมอบหมายให้ค้นคว้าหาบทความ ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง โดยนำมาสรุปและนำเสนอ การศึกษาโดยใช้ปัญหา และโครงงาน Problem base learning และ Student Center เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง</p>
<p>๒.๓ วิธีการประเมินผล</p> <ul style="list-style-type: none"> - ทดสอบย่อย สอบกลางภาค สอบปลายภาค ด้วยข้อสอบที่เน้นการวัดหลักการและทฤษฎี - นำเสนอสรุปการอ่านจากการค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้อง - วิเคราะห์กรณีศึกษา
<p>๓. ทักษะทางปัญญา</p>
<p>๓.๑ ทักษะทางปัญญาที่ต้องพัฒนา</p> <p>พัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีการคิดอย่างเป็นระบบ มีการวิเคราะห์ เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาทางการปกครองคณะสงฆ์ไทย</p>
<p>๓.๒ วิธีการสอน</p> <ul style="list-style-type: none"> - การมอบหมายให้ผลิตทำโครงงานพิเศษ และนำเสนอผลการศึกษา - อภิปรายกลุ่ม - วิเคราะห์กรณีศึกษาเกี่ยวกับการปกครองคณะสงฆ์ไทย - การสะท้อนแนวคิดจากการประพฤติ
<p>๓.๓ วิธีการประเมินผล</p> <p>สอบกลางภาคและปลายภาค โดยเน้นข้อสอบที่มีการวิเคราะห์สถานการณ์ หรือวิเคราะห์แนวคิดในด้านการปกครองคณะสงฆ์ไทย</p>
<p>๔. ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ</p>
<p>๔.๑ ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบที่ต้องพัฒนา</p> <ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาทักษะในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้เรียนด้วยกัน - พัฒนาความเป็นผู้นำและผู้ตามในการทำงานเป็นทีม - พัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเอง และมีความรับผิดชอบในงานที่มอบหมายให้ครบถ้วนตามกำหนดเวลา
<p>๔.๒ วิธีการสอน</p> <ul style="list-style-type: none"> - จัดกิจกรรมกลุ่มในการวิเคราะห์กรณีศึกษา - มอบหมายงานรายกลุ่ม และรายบุคคล หรือ อ่านบทความที่เกี่ยวข้องกับรายวิชา - การนำเสนอรายงาน

<p>๔.๓ วิธีการประเมินผล</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประเมินตนเอง และเพื่อน ด้วยแบบฟอร์มที่กำหนด - รายงานที่นำเสนอ พฤติกรรมการทำงานเป็นทีม - รายงานการศึกษาด้วยตนเอง
<p>๕.ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ</p> <p>๕.๑ ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ต้องพัฒนา</p> <ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาทักษะในการสื่อสารทั้งการพูด การฟัง การแปล การเขียน โดยการทำรายงาน และนำเสนอในชั้นเรียน - พัฒนาทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูลจากกรณีศึกษา - พัฒนาทักษะในการสืบค้น ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต <p>ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสื่อสาร เช่น การส่งงานทางอีเมล การสร้างห้องแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ทักษะในการนำเสนอรายงานโดยใช้รูปแบบ เครื่องมือ และเทคโนโลยีที่เหมาะสม <p>๕.๒ วิธีการสอน</p> <ul style="list-style-type: none"> - มอบหมายงานให้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง จาก website สื่อการสอน e-learning และทำรายงาน โดยเน้นการนำตัวเลข หรือมีสถิติอ้างอิง จากแหล่งที่มาข้อมูลที่น่าเชื่อถือ - นำเสนอโดยใช้รูปแบบและเทคโนโลยีที่เหมาะสม <p>๕.๓ วิธีการประเมินผล</p> <ul style="list-style-type: none"> - การจัดทำรายงาน และนำเสนอด้วยสื่อเทคโนโลยี - การมีส่วนร่วมในการอภิปรายและวิธีการอภิปราย

หมวดที่ ๕ แผนการสอนและการประเมินผล

๑. แผนการสอน

สัปดาห์ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	จำนวนชั่วโมง	กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อที่ใช้ (ถ้ามี)	ผู้สอน
๑-๒	<p>บทที่ ๑ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการปกครองคณะสงฆ์ไทย</p> <p>๑. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการปกครองทั่วไป</p> <p>๒. การปกครองอาณาจักรกับศาสนจักร</p> <p>๓. การปกครองคณะสงฆ์</p> <p>๔. ลักษณะการใช้อำนาจในการ</p>	๔	บรรยาย ยกตัวอย่างประกอบ Course outline/ Lecture/Assign	

ลำดับ ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	จำนวน ชั่วโมง	กิจกรรมการเรียน การสอน สื่อที่ใช้ (ถ้ามี)	ผู้สอน
	ปกครงคณะสงฆ์			
๓	บทที่ ๒ การปกครองคณะสงฆ์สมัย พุทธกาล - การบวช - จารีตและประเพณี - การบัญญัติพระวินัย - รูปแบบการปกครองคณะ สงฆ์สมัยพุทธกาล	๒	บรรยาย ยกตัวอย่าง ประกอบ อภิปราย กลุ่มจากกรณีศึกษา	
๔	บทที่ ๓ การปกครองคณะสงฆ์สมัย หลังพุทธกาล - พระธรรมวินัย - การสังคายนา - วัตถุประสงค์ของการทำ สังคายนา - อำนาจรัฐกับการทำ สังคายนา	๒	บรรยาย ยกตัวอย่าง ประกอบ อภิปราย กลุ่มจากกรณีศึกษา	
๕	บทที่ ๔ การปกครองคณะสงฆ์ไทย - การปกครองคณะสงฆ์ไทยสมัย กรุงสุโขทัย - การปกครองคณะสงฆ์ในสมัยกรุง ศรีอยุธยา - การปกครองคณะสงฆ์ไทยสมัย กรุงธนบุรี - การปกครองคณะสงฆ์ไทยสมัย รัตนโกสินทร์ตอนต้น - กำเนิดธรรมยุติกนิกาย	๒	บรรยาย ยกตัวอย่าง ประกอบ อภิปราย กลุ่มจากกรณีศึกษา Lecture/ Present/ Conference	
๖	บทที่ ๕ พระราชบัญญัติลักษณะ ปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ.๑๒๑ -การตราพระราชบัญญัติลักษณะ ปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑	๒	บรรยาย ยกตัวอย่าง ประกอบ อภิปราย กลุ่มจากกรณีศึกษา Lecture/ Present/	

สัปดาห์ ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	จำนวน ชั่วโมง	กิจกรรมการเรียน การสอน สื่อที่ใช้ (ถ้ามี)	ผู้สอน
	-การปกครองของคณะสงฆ์ไทย ตามพระราชบัญญัติลักษณะพัฒนาการ ของธรรมยุติกนิกาย		Conference	
๗	บทที่ ๖ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔ - การตราพระราชบัญญัติ - โครงสร้างพระราชบัญญัติการ ปกครองคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๔๘๔ - รูปแบบการปกครองคณะสงฆ์ไทย - การยกเลิกพระราชบัญญัติการ ปกครองคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๔๘๔	๒	บรรยาย ยกตัวอย่าง ประกอบ อภิปราย กลุ่มจากกรณีศึกษา Lecture/ Present/ Conference	
๘	สอบกลางภาค	๒		
๙	บทที่ ๗ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช ๒๕๐๕ – ปัจจุบัน ๗.๑ การตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ๗.๒ การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติ คณะสงฆ์	๒	บรรยาย ยกตัวอย่าง ประกอบ อภิปราย กลุ่มจากกรณีศึกษา Lecture/ Present/ Conference	
๑๐-๑๑	บทที่ ๘ กฎ ระเบียบ คำสั่ง และ ประกาศมหาเถรสมาคม -โครงสร้างกฎ ระเบียบ คำสั่ง มติ และประกาศมหาเถรสมาคม - สรุปกฎ ระเบียบ คำสั่ง และมติ มหาเถรสมาคม	๔	บรรยาย ยกตัวอย่าง ประกอบ อภิปราย กลุ่มจากกรณีศึกษา Lecture/ Present/ Conference	
๑๒	บทที่ ๙ กฎ ระเบียบ คำสั่ง และ ประกาศมหาเถรสมาคม (ต่อ) - วัตถุประสงค์สำคัญที่ออก กฎ ระเบียบ คำสั่ง และมติมหาเถรสมาคม เน้นการลงนิกกรรม	๒	บรรยาย ยกตัวอย่าง ประกอบ อภิปราย กลุ่มจากกรณีศึกษา Lecture/ Present/ Conference	

ลำดับที่	หัวข้อ/รายละเอียด	จำนวน ชั่วโมง	กิจกรรมการเรียน การสอน สื่อที่ใช้ (ถ้ามี)	ผู้สอน
๑๓-๑๔	บทที่ ๑๐ แนวโน้มและการแก้ปัญหา การปกครองคณะสงฆ์ไทย - ปัญหาที่สำคัญของการปกครองคณะ สงฆ์ไทย - แนวทางการประยุกต์ใช้หลักการ ปกครองเพื่อแก้ปัญหาการปกครองคณะ สงฆ์ไทย	๔	บรรยาย ยกตัวอย่าง ประกอบ อภิปราย กลุ่มจากกรณีศึกษา Lecture/ Present/ Conference	
๑๕	ประมวล/สรุปองค์ความรู้ประจำวิชา	๒	Conference/ Evaluation/ Improvement/ Development	
๑๖	สอบปลายภาค	๒		

๒. แผนการประเมินผลการเรียนรู้

ที่	ผลการ เรียนรู้	วิธีการประเมิน	ลำดับที่ ประเมิน	สัดส่วนของการ ประเมินผล
๑	๑.๑, ๑.๖, ๑.๗, ๒.๑, ๒.๔-๒.๖, ๓.๒	ทดสอบย่อยครั้งที่ ๑ สอบกลางภาค ทดสอบย่อยครั้งที่ ๒ สอบปลายภาค	๔ ๘ ๑๒ ๑๖	๑๐% ๒๕% ๑๐% ๒๕%
๒	๑.๑, ๑.๖, ๑.๗, ๒.๑, ๒.๔-๒.๖, ๓.๒, ๔.๑-๔.๖, ๕.๓-๕.๔	วิเคราะห์กรณีศึกษา คำนคว้า การนำเสนอ รายงาน การทำงานกลุ่มและผลงาน การอ่านและสรุปบทความ การส่งงานตามที่มอบหมาย	ตลอดภาค การศึกษา	๒๐%
๓	๑.๑-๑.๗, ๓.๑	การเข้าชั้นเรียน การมีส่วนร่วม อภิปราย เสนอความคิดเห็นใน ชั้นเรียน	ตลอดภาค การศึกษา	๑๐%

หมวดที่ ๖ ทรัพยากรประกอบการเรียนการสอน

๑. เอกสารและตำราหลัก

คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, การปกครองคณะสงฆ์ไทย, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐.

พระครูวิบูลเจติยาทร. การปกครองคณะสงฆ์ไทย. เอกสารประกอบการสอน. วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน, ๒๕๕๖.

พระเมธีธรรมภรณ์ (ประยูร ธรรมจิตฺโต). การปกครองคณะสงฆ์ไทย. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗.

พระวิสุทธิโสภณ (สำรวม ปิยธมโม). การปกครองคณะสงฆ์ไทย. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

๒. เอกสารและข้อมูลสำคัญ

ไม่มี

๓. เอกสารและข้อมูลแนะนำ

กรมการศาสนากระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยพระราชบัญญัติ กฎ ระเบียบ และคำสั่งของคณะสงฆ์. กรุงเทพฯ: การศาสนา. ๒๕๕๒.

เฉลิมพล โสมอินทร์. ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาและการปกครองคณะสงฆ์ไทย. กรุงเทพฯ: สุตรไพศาล, ๒๕๔๙.

ไชย ณ พล. การปกครองของพระพุทธเจ้าระบอบธรรมมาธิปไตย. กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย, ๒๕๓๗.

พระศรีปริยัติโมลี (สมชัย กุศลจิตฺโต). พระสงฆ์กับการเมือง. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

พีรพล กนกวลัย. คู่มือพระสังฆาธิการ. กรุงเทพฯ :สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๔๘.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่๑-เล่มที่๑๐. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗.

สัมพันธ์ เสริมชีพ. “คู่มือพระสงฆ์ไทย” เจ้าอาวาสเป็นเจ้าพนักงานหรือไม่. กรุงเทพฯ: ๒๕๕๓.

สุรพล สุยะพรหม ดร.. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาบรรณาการ, ๒๕๔๘.

แสวง อุดมศรี. การปกครองคณะสงฆ์ไทย. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๓.

<http://kanchanapisek.or.th/kp6/BOOK18/chapter4/t18-4-11.htm>

หมวดที่ ๗ การประเมินและปรับปรุงการดำเนินการของรายวิชา

๑. กลยุทธ์การประเมินประสิทธิผลของรายวิชาโดยนิสิต

การประเมินประสิทธิผลในรายวิชานี้ ที่จัดทำโดยนิสิต ได้จัดกิจกรรมในการนำแนวคิดและความเห็นจากนิสิตได้ดังนี้

- การสนทนากลุ่มระหว่างผู้สอนและผู้เรียน
- การสังเกตการณ์จากพฤติกรรมของผู้เรียน
- แบบประเมินผู้สอน และแบบประเมินรายวิชา
- ข้อเสนอแนะผ่านเว็บบอร์ด ที่อาจารย์ผู้สอนได้จัดทำเป็นช่องทางการสื่อสารกับนิสิต

๒. กลยุทธ์การประเมินการสอน

ในการเก็บข้อมูลเพื่อประเมินการสอน ได้มีกลยุทธ์ ดังนี้

- การสังเกตการณ์สอนของผู้ร่วมทีมการสอน
- ผลการสอบ
- การทวนสอบผลประเมินการเรียนรู้

๓. การปรับปรุงการสอน

หลังจากผลการประเมินการสอนในข้อ ๒ จึงมีการปรับปรุงการสอน โดยการจัดกิจกรรมในการระดมสมอง และหาข้อมูลเพิ่มเติมในการปรับปรุงการสอน ดังนี้

- สัมมนาการจัดการเรียนการสอน
- การวิจัยในและนอกชั้นเรียน

๔. การทวนสอบมาตรฐานผลสัมฤทธิ์ของนิสิตในรายวิชา

ในระหว่างกระบวนการสอนรายวิชา มีการทวนสอบผลสัมฤทธิ์ในรายหัวข้อ ตามที่คาดหวังจากการเรียนรู้ในวิชา ได้จาก การสอบถามนิสิต หรือการสุ่มตรวจผลงานของนิสิต รวมถึงพิจารณาจากผลการทดสอบย่อย และหลังการออกผลการเรียนรายวิชา มีการทวนสอบผลสัมฤทธิ์โดยรวมในวิชาได้ดังนี้

- การทวนสอบการให้คะแนนจากการสุ่มตรวจผลงานของนิสิตโดยอาจารย์อื่น หรือผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ไม่ใช่อาจารย์ประจำหลักสูตร
- มีการตั้งคณะกรรมการในสาขาวิชา ตรวจสอบผลการประเมินการเรียนรู้ของนิสิต โดยตรวจสอบข้อสอบ รายงาน วิธีการให้คะแนนสอบ และการให้คะแนนพฤติกรรม

๕. การดำเนินการทบทวนและการวางแผนปรับปรุงประสิทธิผลของรายวิชา

จากผลการประเมิน และทวนสอบผลสัมฤทธิ์ประสิทธิผลรายวิชา ได้มีการวางแผนการปรับปรุงการสอน และรายละเอียดวิชา เพื่อให้เกิดคุณภาพมากขึ้น ดังนี้

- ปรับปรุงรายวิชาทุก ๓ ปี หรือตามข้อเสนอแนะและผลการทวนสอบมาตรฐานผลสัมฤทธิ์ตามข้อ ๔
- เปลี่ยนหรือสลับอาจารย์ผู้สอน เพื่อให้นิสิตมีมุมมองในเรื่องการประยุกต์ความรู้นี้กับปัญหาที่มาจากงานวิจัยของอาจารย์หรืออุตสาหกรรมต่าง ๆ